

LA DIVISIÓ TERRITORIAL

M'havia proposat de parlar sobre el Baix Camp en concret, però els darrers dies s'han produït uns esdeveniments que m'han fet canviar de parer, de manera que aquest comentari intentarà de ser un crit d'alerta sobre la divisió territorial de Catalunya.

És prou conegut que Catalunya no ha sentit mai cap mena d'interès pel que fa a la divisió "provincial" que, com tantes altres coses, ens fou imposada pels criteris unionistes i uniformistes del centre de l'Estat, en un autèntic plagi del departamentisme francès. Catalunya té, l'ha tinguda sempre, consciència de ser un país territorialment petit i possiblement per això, quan ha hagut de planificar-lo administrativament ho ha fet sempre (sobretot quan no li ho han imposat) atenent les característiques de la terra i a les seves necessitats socials i polítiques. Si fem una mica d'història ens adonarem de seguida que en una de les primeres divisions que es coneixen, documentada, ja, el 1304, la superfície estricta del Principat era dividida en divuit vegueries i posteriorment, a començaments del segle divuit, hi va haver vint-i-tres unitats, entre vegueries i sots-vegueries. Més tard, novembre del 1833, Catalunya era esquarterada en "províncies" a cada una de les quals se li assignà un governador com a representant de l'Estat per mantenir-nos degudament subjugats. Però Catalunya des d'aleshores ha maldat per corregir aquesta injustícia. El sentiment de comarca, prou viu a casa nostra des de fa molts anys, s'anava concretant, en la forma que encara l'entendem actualment, cap al segle XVIII i, durant la segona part de la passada centúria, es duïen a terme treballs ben interessants sobre el fet comarcal, treballs que permeteren els primers assajos i els punts de partida que facilitaren els primers estudis de la ponència encarregada d'efectuar la divisió territorial que era decretada el 1936, després de molts projectes i consultes a tots els Ajuntaments de Catalunya, divisió que, per a nosaltres, encara és l'única de vàlida.

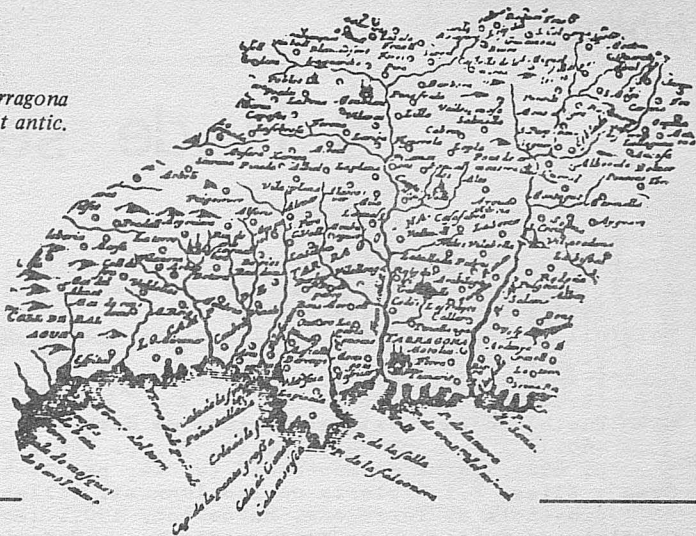
Però, vet aquí que des de fa una temporada s'està parlant d'una nova divisió territorial. Pensem que el que cal no és pas tornar a dividir, sinó simplement efectuar els retocs necessaris per a millorar o adaptar la que tenim. No és lògic ni prudent que cada dos per tres hàgim d'estar efectuant modificacions que, ultra l'enrenou que provoquen, creen un sentit d'inseguretat i de transitorietat que no beneficien gens ni mica el nostre sentiment nacional.

I tot això ho diem perquè darrerament s'ha produït un fet força alarmant concernent a la divisió territorial que, si més no, cal que ens faci posar en guàrdia: l'AVUI del diumenge dia 14 de juny, pàg. 11, publicava un estudi (si és que se li pot donar aquest qualificatiu) on es proposa un autèntic esmicolament de la nostra terra, de tal manera que en aquell "estudi" es prescindeix absolutament de la comarca en qualsevol sentit que li vulgueu aplicar. Però el que és força més greu encara, és que també prescindeix dels municipis i pretén de fer-los perdre el poc poder local que tenen i ens volen encolomar una mena d'engendrament demoniàc (perdoneu l'expressió) del qual s'inventen fins i tot el nom: "municipalies". De manera que Catalunya restaria atomitzada en 127 unitats, diguem-ne, supramunicipals, però infra-comarcals: tot plegat un autèntic desgavell, vaja!

Si el que pretén o hauria de pretendre la divisió comarcal, al nostre entendre, és apropar el poder als pobles —creant assemblees comarcals on tots els municipis tinguin la seva representació i amb un cert poder decisorí per a fer coses en el seu territori, i debatre i preparar projectes que després haurien de passar al Parlament de Catalunya per a convertir-los, degudament retocats, si calgués, en lleis—, l'estudi que comentem ho tira tot per terra, és a dir que, si s'adoptés (que Déu no ho vulgui) tot el poder de gestió i de legislació passaria al Parlament, cosa que no ens sembla del tot democràtica, almenys atenent a la manera de ser dels catalans, sempre disposats a participar en el joc polític, sobretot si ens afecta de prop.

El Camp de Tarragona
segons un gravat antic.

D'altra banda, entre els molts interrogants que a parer nostre planteja aquella proposta, hi ha la pèrdua de poder de molts ajuntaments de pobles petits o mal situats geogràficament en benefici dels més grans o situats en llocs preferents. Potser un exemple pràctic ho il·lustrarà millor. Suposem que una "municipalia" fos l'agrupament de les sis viles següents: Riudecols, Alforja, Vilaplana del Camp, l'Aleixar, Maspujols i les Borges del Camp; quina d'aquestes viles hauria d'ostentar la "capitalitat" o hauria de ser la seu de la representació de les altres cinc? ¿Alforja, posem per cas, perquè històricament va ser cap de baronia durant sis segles? ¿Les Borges, perquè és la que està més ben situada? ¿Qualsevulla de les altres quatre, perquè reuneixen uns altres mèrits que es demostrarien? Els qui coneixem només una mica la història sabem que durant els sis segles que les Borges va formar part de la baronia d'Alforja va lluitar, alguns cops amb violència i tot, per emancipar-se'n. S'avindria ara a tornar-hi? Sincerament, creiem que no. Si la cosa hagués d'anar a l'inrevés, creiem que els d'Alforja encara s'hi avindrien menys i és molt lògic. No cal dir que el mateix passaria amb totes les altres quatre viles, i aquest problema amplieu-lo, corregiu-lo i augmenteu-lo a nivell de tot el Principat. Evidentment fóra un cau de raons i s'obririen profundes esclotxes d'enemistat entre els pobles que ara som amics.

Entenem que ens cal mantenir la divisió territorial ja existent i, com ja hem dit, a partir d'aquest model treballar per corregir el que s'hagi de corregir i prou. Catalunya és el més important que tenim i l'hem de reforçar en lloc d'afeblir-la.

Ferran JOVÉ I HORTONEDA

DIVISIONS HISTÒRIQUES DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA

Hi ha referències comarcals des del s. XIII, però la primera notícia sobre divisió comarcal que es té al Principat de Catalunya és de l'any 1588 i n'és autor Francesc Calça, segons una referència que tenim del reusenc Pere Gil. Al llarg dels segles s'han succeït diversos projectes i tipus divisoris (44 en total), el darrer dels quals és de Pere Blasi, datat l'any 1954 i publicat a *Les Terres Catalanes*. Segons la Divisió Territorial de Catalunya (decret 27-8-1936) les demarcacions administratives en què es dividia el Principat eren 38 comarques.

La comarca pot definir-se com l'extensió més reduïda que una regió a la qual donen una certa unitat; en són factors determinatius les reaccions de veïnatge, aglutinats entorn d'un mateix mercat, unes condicions naturals i uns factors històrics. Segons Valentí Almirall "la comarca es veu i es toca".

Altres divisions administratives del Principat han estat les vegueries (fins el 1716); els corregiments (fins el 1833); les províncies (fins el 1936); les comarques (fins el 1939) i, a partir de llavors novament les províncies. A l'actualitat s'estudia una nova divisió territorial a partir del model comarcal. (Red.).